

Les basses a l'escola!

Millorem la biodiversitat urbana

Descripció de la iniciativa

Des del programa Escoles + Sostenibles s'ofereix formació i assessorament a les escoles de la ciutat sobre com millorar la biodiversitat urbana. Es parteix dels objectius, les línies estratègiques i les actuacions més emblemàtiques de naturalització de la ciutat, amb l'objectiu de despertar l'interès per actuar també en l'entorn més proper dels patis i jardins escolars. Una de les temàtiques de més èxit dels darrers cursos ha estat la naturalització i la gestió biològica de basses, estanyols i fonts ornamentals ja existents, o la creació de nous ecosistemes aquàtics als centres educatius.

A partir de visites a espais exemplars, com les basses del viver Tres Pins o la bassa de les granotes del Zoo de Barcelona, de formació pràctica i intercanvi d'idees a les basses naturalitzades d'algunes escoles i instituts, i de formació específica a càrrec d'especialistes, el professorat ha millorat el coneixement sobre ecosistemes aquàtics de la comunitat educativa i s'ha aconseguit motivar-lo per iniciar transformacions als patis dels centres escolars. A més, des del curs 2015-16 s'ofereix la possibilitat d'obtenir, un cop a l'any, planta aquàtica autòctona de diverses espècies del viver municipal Tres Pins.

En alguns centres, i sobretot als patis d'escoles d'edificis històrics, hi ha fonts ornamentals i estanyols que sovint s'han mantingut amb gens o poca vegetació i carpes vermelles "per controlar la proliferació de mosquits".

Sota el guiatge dels especialistes, s'ha pogut anar construït de manera col·lectiva un nou coneixement sobre quin és l'entorn natural més apropiat d'una bassa i la relació amb la biodiversitat de l'entorn, com funcionen els ecosistemes aquàtics en equilibri i quines tasques de manteniment cal fer-hi, però sobretot, s'han obert expectatives pedagògiques en aquesta transformació.

Amb el projecte de millora de les basses escolars no només s'aconsegueix una millora de la infraestructura verda i la biodiversitat urbana, sinó que també s'obre una oportunitat per fer canvis en com s'aprèn i com s'ensenya als centres. Una reestructuració profunda dels patis i jardins n'amplia i en millora les possibilitats pedagògiques: d'espais exclusius per al lleure i l'esport en horaris limitats, passen a ser noves aules a l'aire lliure, ambients o aules de natura, un laboratori d'experimentació en ciències, un jardí dels sentits... i també un laboratori de noves relacions entre l'alumnat, de treball cooperatiu, de cures comunitàries, espais per a l'educació lenta i la convivència, amb un aprofitament molt més ampli de l'espai per part dels diferents col·lectius i temps escolars.

26

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Bona pràctica

A poc a poc, des del parvulari fins al batxillerat, s'ha vist com ha crescut l'interès de l'alumnat per fer observacions del que passa en aquests espais naturalitzats. Ja no s'associa només algues verdes, mosquits i peixos vermells a l'aigua dels estanys i les basses, sinó que es descobreix què és i com funciona un ecosistema aquàtic: què és una cadena tròfica; com controlar la matèria en descomposició; les condicions fisicoquímiques pels organismes aquàtics; com tenir cura de les algues o les plantes aquàtiques; què són el fitoplàncton i el zooplàncton, les puces d'aigua, les notonectes, els cargols d'aigua, les planàries; el cicle vital de l'espiaximoni; com fan les postes els caragols i els amfibis; com canten les granotes; la importància de l'aigua per a les papallones, els ocells o altra macrofauna, etcètera.

Algunes de les qüestions plantejades per l'alumnat han obert interessants línies d'experimentació en ciències a les escoles, i sobretot han obert la possibilitat de dur a terme destacats treballs experimentals de recerca de batxillerat, alguns dels quals han estat reconeguts i premiats.

Les basses són petits tresors de biodiversitat dins la ciutat. Es pot descobrir on són al [mapa Barcelona+Sostenible!](#)

Recursos per iniciar-se:

[Tallers i seminaris del pla de formació d'Escoles + Sostenibles.](#)

[Ecobassa](#), una iniciativa de Galanthus Associació que ofereix i desenvolupa tècniques de gestió biològica de basses, estanys i fonts ornamentals.

[Taller de construcció d'una bassa](#), del projecte [Els altres veïns](#).

Ambients aquàtics i basses, capítol de la guia: [Bones pràctiques de jardineria a Barcelona: conservar i millorar la biodiversitat](#).

Altres documents de referència per a la naturalització de Barcelona:

[Pla del verd i la biodiversitat Barcelona 2010](#)

[Mesura de govern: Programa d'impuls de la infraestructura verda urbana \(2017-2030\)](#)

27

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Per saber-ne més:

Objectiu del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: Objectiu 1. Biodiversitat: del verd urbà a la renaturalització de la ciutat.

Durada: Hi ha diversos equipaments escolars, sobretot de l'època de la República o construïts a l'inici del moviment de renovació pedagògica dels anys seixanta, que històricament tenen basses, estanyols o fonts ornamentals als seus jardins. Molt poques s'han mantingut amb ecosistemes naturalitzats. El projecte d'impuls a la naturalització es va iniciar a la tardor del 2014 (curs 2014-15), i segueix en l'actualitat.

Valors destacables de la bona pràctica: Pedagògica, transformadora de l'escola, col·laborativa, transversal (ambiental i social), exemplificadora, replicable.

Impulsor: Programa Escoles + Sostenibles.

Contacte: escolessostenibles@bcn.cat

Col·laboradors:

Direcció d'Espais Verds i Biodiversitat de l'Ajuntament de Barcelona i Galanthus Associació.

Indicadors associats

5 basses naturalitzades

8 basses de nova construcció

5 basses en procés de naturalització

7 basses pendents d'iniciar el projecte de naturalització

Diversos equips d'instituts han guanyat o han obtingut mencions pels treballs de recerca de batxillerat a les basses en diverses convocatòries dels Premis de Recerca Jove.